

9. Nuretdinova, L. G. (2001), “Humanization of orphanage’s educational space” The dissertation of the candidate of pedagogical sciences. Specials 13.00.01 “General pedagogics, History of pedagogics and education”, Kazan, Kazan State Pedagogical University, 200 p. (in Russian).
10. Oliinyk, O. P., Hnatiuk, L. R. and Cherniavskiy, V. H. (2011), *Osnovy dyzainu interieriu: navchalnyi posibnyk* [Interior design bases: tutorial], Kyiv, National Aviation University. (in Ukrainian).
11. Khaliullina, O. R. (2011), “Gender factor in design of the subject environment” Thesis abstract for Cand. Sc. (Art Studies), 17.00.06 “Industrial art and design”, Moscow, (All Russian Research Institute of Technical Aesthetics), 23 p. (in Russian).
12. Kheyzinga, Y. (1997), Homo Ludens: stat’i po istorii kul’tury [Homo Ludens: articles on cultural history], Moscow, Progress-Traditsiya. (in Russian).
13. Shubovych, S. O. (2009), Teoriia hry v arkhitekturi (lektsii dlia studentiv 6 kursu dennoi formy navchannia spets. 7.120102, 8.120102 – Mistobuduvannia) [Play theory in architecture (lectures for students of 6 year day studies)], Kharkiv, O. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv. (in Ukrainian).

УДК 746.4 : 39-044.92(477)

Олена Жидких
Олена Тригуб

ОСОБЛИВОСТІ СТИЛІЗАЦІЇ І ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНІЧНИХ МОТИВІВ ПРИ СТВОРЕННІ СУЧАСНОГО ОДЯГУ

У статті досліджено особливості стилізації та трансформації українських етнічних мотивів при створенні сучасного одягу. Розглянуті поняття творчої стилізації та художньої трансформації. Охарактеризовані методи стилізації та трансформації українських народних мотивів в дизайні одягу. Проведено аналіз їх застосування в творчості вітчизняних та зарубіжних дизайнерів одягу. Наведені приклади впровадження цих методів.

Ключові слова: стилізація, трансформація, українські етнічні мотиви, одяг, форма.

Елена Жидких
Елена Тригуб

ОСОБЕННОСТИ СТИЛИЗАЦИИ И ТРАНСФОРМАЦИИ УКРАИНСКИХ ЭТНИЧЕСКИХ МОТИВОВ ПРИ СОЗДАНИИ СОВРЕМЕННОЙ ОДЕЖДЫ

В статье исследованы особенности стилизации и трансформации украинских этнических мотивов при создании современной одежды. Рассмотрены понятия творческой стилизации и художественной трансформации. Охарактеризованы методы стилизации и трансформации украинских народных мотивов в дизайне одежды. Проведен анализ их применения в творчестве отечественных и зарубежных дизайнеров одежды. Приведены примеры внедрения этих методов.

Ключевые слова: стилизация, трансформация, украинские этнические мотивы, одежда, форма.

FEATURES OF STYLIZATION AND TRANSFORMATION
OF UKRAINIAN ETHNIC MOTIVES IN CREATING MODERN CLOTHES

This article investigates features of stylization and transformation of Ukrainian ethnic motifs in creation of modern clothes. The concepts of creative stylization and artistic transformation are examined. Stylization in design – direct transfer of the most obvious visual signs of a cultural design to an item that is being envisioned. Creative stylization – this is a decorative generalization of the object, the selection of the most significant features of the form and their exacerbation, the refusal of secondary, conditional simplification. A higher level and a more complex degree of creativity on the way of forming an artistic image – transformation. Transformation in costume design is a change, transformation of the form, properties of the object. Transformation can be built on the thesis, which confirms the regularity of the appearance of a new way of negating the old one. Or as a general movement, that is, the reconstruction of the past in a new cycle.

The methods of stylization and transformation of Ukrainian folk motifs in the design of clothes are characterized: method of using the form of Ukrainian folk costume; method of using ornamentation of Ukrainian folk embroidery in modern forms of clothing; creation of an artistic image that embodies the idea of Ukrainian culturological interpretations, authentic sources.

An analysis of the application of these methods in the work of domestic and overseas designers of clothing and brands is carried out: Oksana Karavanska, Roksolana Bogutska, Liliia Poustovit, Iryna Karavay, Olesia Telizhenko, Vita Kin, Jean-Paul Gaultier, John Galiano, Prabal Gurung, Gareth Pugh, Gucci, Valentino. Ukrainian fashion designers use all three methods of stylization and transformation of Ukrainian ethnic themes in the creation of their collections. Overseas designers, however, most often apply a method of using Ukrainian folk embroidery ornaments in modern forms of clothing.

Methods of stylization and transformation in the clothing design with national motifs are characterized using the examples of artistic-figurative interpretations of Ukrainian ethnics in the creative work of clothing design students of the Separate subdivision “The Mykolaiv branch of the Kyiv National University of Culture and Arts”. Among the objects of stylization and transformation of Ukrainian folk motifs were considered: the components of the traditional dress (women’s shirt, apron, wreath, zapaska, kersetka, kruhla kokhtochka, kraika), ornamental motifs of the Ukrainian Easter egg and Lviv embroidery, the bioforms of Ukrainian nature and one of the symbols of expression of authenticity of the Ukrainian people – the image of the flower of the mallow, the types of decorative and applied arts – vytynanka and samchikovsky painting.

Appeal to Ukrainian ethnic themes, traditions of the Ukrainian folk costume and their application in the modern design of clothing is one way of demonstrating their own culture and national identity. The use of national subjects is often done in collections of serial production clothing and individual sewing. These types of productions provide a unique artistic and compositional costume solution that gives it exclusivity and originality. With the help of methods of creative stylization and artistic transformation it becomes possible to rethink and aesthetically transform the “traditional” into a costume as a work of contemporary art. It is the isolation of the ethno-direction in the national design of clothes that gives a figurative identity to Ukrainian products, identifying the Ukrainian manufacturer in the world’s fashion arena.

Key words: stylization, transformation, Ukrainian ethnic motifs, clothing, form.

Виникнення на вимогу сучасної ринкової ситуації в Україні невеликих мобільних підприємств легкої промисловості завершеного циклу виробництва, соціальна орієнтація виробництва, перехід від масового виробництва одягу до серійного, індивідуальних замовлень обумовлює необхідність створення авторського ексклюзивного одягу.

Звернення до української етнічної тематики, традицій українського народного костюма і застосування їх в сучасному дизайні одягу – один із способів демонстрації власної культури і

національної ідентичності. За допомогою методів творчої стилізації та художньої трансформації стає можливим переосмислення й естетичне перетворення “традиційного” у костюм як витвір сучасного мистецтва. Саме виокремлення у вітчизняному дизайні одягу етнонапрямку надає образної самобутності українській продукції, визначає українського виробника у світовому модному просторі.

Питанням теорії художнього проектування костюма, композиції, формотворення та образотворення одягу присвячені роботи Т. Бердник [1], Г. Гусейнова [3], Т. Ніколаєвої [5]. Дослідженням українського народного одягу займалися науковці М. Білан [2], Г. Стельмашук [7], Т. Ніколаєва [6]. Історія, тенденції розвитку сучасного вітчизняного дизайну одягу та етнонаціональний аспект висвітлені в наукових працях М. Костельної [4], О. Тканко [8]. Обсяг матеріалу, що підлягає вивченню, настільки значний та різноманітний, що дана проблематика не втрачає актуальності.

Мета статті – дослідити особливості стилізації і трансформації української етніки в процесі проектування сучасного одягу, виявити методи стилізації і трансформації національних мотивів у дизайні костюма із збереженням їх ідейно-естетичної концепції, проаналізувати використання цих методів у колекціях сучасних вітчизняних і зарубіжних модельєрів та брендів одягу, навести приклади їх практичного впровадження у творчих проектах студентів-дизайнерів одягу Відокремленого підрозділу “Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв”.

Майже завжди одяг створюють за одним алгоритмом з незначними змінами залежно від виду виробництва або завдань, які стоять перед виконавцем. Проектування – це найбільш творчий етап у створенні одягу. Процес проектування має свій алгоритм дій, який відбувається за певним порядком: ознайомлення із завданням проекту (його концепція, призначення), вивчення моделей-аналогів, пошук джерела натхнення та його дослідження, формування художнього образу, композиційна побудова колекції, розроблення послідовності технічного виконання.

Порядок та зміст кожного етапу може змінюватися залежно від суб’єктивних і об’єктивних причин, але для творчості дизайнерів одягу відправним пунктом завжди є визначення джерела натхнення. Творчою джерельною базою художника-модельєра можуть бути, наприклад, образотворче мистецтво, природа, театр, музика, література, архітектура, творчість митців, дизайнерів, костюми історичних епох і національні костюми народів світу. Дизайнер при цьому користується образно-виражальними засобами композиції: форма, пластика, фактура, декор, колір. Відштовхується від особливостей цих характеристик, що властиві обраному джерелу натхнення.

Найуживаніший художній прийом роботи із джерелом натхнення – *стилізація*. Стилізацію широко застосовують у дизайні одягу при створенні нових форм і виразних образів. Це навмисне використання формальних ознак і образної системи того або іншого стилю (характерного для певної епохи, напрямку, автора) у новому, незвичайному для нього художньому контексті. Вона припускає вільне поводження з прототипами, зокрема трансформацію форм, зберігаючи при цьому зв’язок із першоджерелом. Стилізація в дизайні – пряме перенесення найбільш явних візуальних ознак культурного зразка на річ, яку проектують [3, с. 19]. Творча стилізація – це декоративне узагальнення об’єкта, відбір найістотніших особливостей форми та їх заострення, відмова від другорядного, умовне спрощення.

Костюм, що є об’ємно-просторовою структурою, яка пристосована до форми людського тіла, не може бути механічною копією першоджерела. Дизайнер, працюючи над пошуком нових форм у костюмі, виражає предмети об’єктивного світу не через конкретне зображення, а опосередковано, через емоційні асоціації, базовані на спостереженні. При вивченні джерела художник відбирає найхарактерніші лінії, форми, пропорційні членування, тектонічні й фактурні властивості, тобто все те, що є носієм образного змісту об’єкта [1, с. 240-241, 223].

Вищий рівень і складніший ступінь творчості на шляху формування художнього образу – трансформація. *Трансформація* в дизайні костюма – це зміна, перетворення форми, властивостей об’єкта. Трансформацію можна будувати на тезисі, що стверджує закономірність

виникнення нового шляхом заперечення старого. Або ж як загального руху, тобто відбудови минулого в новому циклі.

Велику частку серед джерел натхнення в сучасному одязі займає український національний костюм та його складові: форма, крій, орнаментальні рішення, декор й аксесуари. Модельєр має скориставшись власним культуротворчим потенціалом, досягти в дизайні одягу художньої образності, ідейної виразності, стильової єдності не наближаючись при цьому до етнографічного узагальнення. Це надає такому одягові мистецької цінності.

Творчо переосмислюючи народний костюм як джерело натхнення, дизайнер виявляє особливості формотворення його складових і форми в цілому, колористики, матеріалів, декоративного й орнаментального вирішення, способу носіння окремих елементів і технології виготовлення.

Для дизайнера нема чіткого алгоритму творчого процесу, але використання художніх прийомів стилізації і трансформації при роботі з джерелом натхнення є його невід'ємною частиною. Методи стилізації і трансформації українських народних мотивів при створенні сучасного одягу можна виокремити наступним чином.

Традиційним та найлогічнішим методом є використання форми, тобто різних складових одягового комплексу українського народного костюма, їх стилізація і трансформація у сучасному вимірі.

Другий метод стилізації і трансформації – застосування орнаментики української народної вишивки в сучасних фасонах одягу.

Третій метод – створення художнього образу, що уособлює уявлення про українські культурологічні інтерпретації, автентичні джерела. Це – певний узагальнений образ, що може містити як елементи українського народного костюма, різні види українського декоративно-прикладного мистецтва, так і базуватися на біоформах української природи.

Розглянемо приклади застосування цих трьох методів стилізації і трансформації етнічних українських мотивів у колекціях сучасних вітчизняних і зарубіжних дизайнерів одягу.

У своїй творчості до фольклорних інспірацій української культури звертаються відомі вітчизняні дизайнери сьогодення Оксана Караванська, Роксолана Богуцька, Лілія Пустовіт, Ірина Каравай, Олеся Теліженко, Віта Кін та інші [9].

Оксана Караванська – одна з дизайнерів-засновників сучасної вітчизняної української моди, працює у стилі етнічного романтизму. Вона при створенні своїх моделей за українськими народними мотивами використовує методи стилізації і трансформації форми та орнаментики декору національного костюма. В її колекціях останніх сезонів простежуються еклектичні художні композиційні рішення блуз і суконь. Це стосується стилізації і трансформації орнаментів української народної вишивки, їх поєднання із зображеннями модерного живопису й графіки, розташування декору не на звичних традиційних ділянках, як у народному жіночому строї. Сукні та блузи-вишиванки мають і сучасний, і народний крій, у них простежується комбінація натуральних та штучних матеріалів, що встановлює зв'язок етнонаціональної традиції і сьогодення.

Цими ж методами користуються Лілія Пустовіт, Віта Кін, Роксолана Богуцька. У колекції Л. Пустовіт сезону весна – літо 2018 сукні-вишиванки з етнічним кроєм оздоблені на традиційних ділянках стилізованим декором шляхом зміни технік виконання та використаних матеріалів. Сукні Віти Кін також містять багато характерних прийомів із крою народного одягу й декоровані орнаментами української вишивки – як традиційними, так і стилізованими.

Моделі Роксолани Богуцької створені на основі народного українського крою та декору, а також сучасного крою з оздобленням орнаментикою української вишивки. Як джерело творчості колекції “Resort 2018” була використана борщівська вишивка. Принти з її зображеннями розташовують на сукнях сучасних фасонів і блузах-вишиванках.

Оригінальні дизайнерські рішення Олесі Теліженко створені за допомогою методу стилізації і трансформації – переосмислення автентичних джерел, українські культурологічні інтерпретації. Наприклад, у колекції “Татова витинанка” вона впроваджує етнічні мотиви в сучасні ансамблеві рішення шляхом лазерного нанесення декору, який нагадує традиційну

українську техніку декоративно-прикладного мистецтва – витинанку, надає нового звучання старовинним символам.

О. Д. Тканко визначає модельєрів Л. Пустовіт, Р. Богуцьку, О. Караванську, І. Каравай, О. Теліженко як апологетів історико-національної спадщини кінця XX – початку XXI століття [8, с. 12]. Але етнічний напрям у моделюванні костюма в Україні був поширений і в XX столітті. Серед індивідуальних етноконцепцій одягу М. Костельна виділяє етнопроекти українських дизайнерів радянської доби: Г. Мепена, Л. Авдєєвої, В. Григор'євої, Т. Маєвської, Г. Забашти, Т. Бачуро, Н. Старовойтової, М. Токар, М. Біласа, А. Топінко, Т. Егреші, Л. Казимирської, Л. Мазур, Е. Резник, А. Лахманюк, О. Залеської, Г. Щодри, С. Семенко [4, с. 9, 11].

Зарубіжні дизайнери та модні бренди у власних колекціях також приділяють увагу українській національній тематиці. Серед них: Жан-Поль Гот'є, Джон Гальяно, Прабал Гурунг, Гарет Пью, Gucci, Valentino [10]. Вони найчастіше застосовують орнаментику української народної вишивки в сучасних фасонах одягу.

Зазначені методи стилізації і трансформації впроваджені у творчих проектах студентів кафедри дизайну спеціалізації “Дизайн одягу та аксесуарів” ВП “МФ КНУКіМ”.

Яскравим прикладом застосування першого методу є колекція “Гармонія” (рис. 1 а). Джерелом натхнення для її створення виступив жіночий український народний костюм, а саме – форма його складових, орнаментальні мотиви української писанки і текстильні матеріали.

Характерними ознаками жіночого поясного одягу українського національного костюма XIX – початку XX ст. є прямий крій, багат шаровість і ритмічне розташування складових – прямокутних полотнищ. Такі притаманні народному строю особливості були обрані для стилізації і трансформації спідниць костюмів розробленої колекції. У них змінилася форма, разом з тим збереглася ритмічна організація, але без прямого копіювання характерних етнічних ознак.

Другим просторово-пластичним елементом стилізації у проектуванні колекції була обрана жіноча сорочка українського національного костюма, своєю особливістю якої є призибування верхньої частини прямого рукава з плечовими вставками. У розроблених моделях колекції відбулася трансформація форми прямого рукава в призибуваний і дуже розширений унизу рукав, що є вже сучасною ознакою. А також з'явився елемент сучасної модної тенденції – отвір у верхній частині рукава зі збереженим призибуванням. Плечові вставки трансформувались у декоративні плечові накладки контрастного кольору та видозміненої форми.

Для відтворення національного колориту в сучасному костюмі бажано стилізувати і трансформувати не одну, а кілька ознак джерела натхнення. Крім форми, в колекції “Гармонія” другим елементом стилізації були обрані орнаментальні мотиви української писанки та використані як декор. Трансформовані солярний символ восьмираменна зірка – “ружа”, зображення світового дерева – “вазон”, а також рослинний мотив – “квітка”.

Для посилення національного колориту моделі колекції пошиті з натуральних бавовняних та лляних тканин, що були пофарбовані технікою холодного батіка – “вільний розпис”. Це допомогло досягти натуральності відтінків та необхідної тонової градації.

Ще одним прикладом стилізації форми в сучасному одязі є костюм “На виданні”, де автор обрав за основу повний комплекс українського урочистого жіночого традиційного вбрання та відобразив його особливість за допомогою нових конструктивних, композиційних і колірних рішень (рис. 1 б). Нижня частина костюма – спідниця, як і в традиційному костюмі, має багат шаровість із ритмічною організацією складових загальної форми. Вона складається з прямокутних елементів різної довжини, що нагадують *фартух* і *запаску*. При створенні жакета за основу стилізації були обрані такі складові традиційного нагрудного одягу, як *керсетка* і так звана *кругла кохточка*.

а) колекція “Гармонія”;

б) костюм
“На виданні”;

в) костюм
“Берегиня”;

г) костюм
“Карпатські зорі”

Рис. 1. Методи стилізації та трансформації української етнічної тематики в дизайні одягу: використання форми українського народного костюму; застосування орнаментики української народної вишивки в сучасних фасонах одягу (автори: студенти кафедри дизайну ВП “МФ КНУКіМ” Ю. Сухарчук, А. Божко, Н. Калмикова, О. Бондаренко; керівники проєктів: О. Б. Жидких, О. Л. Тригуб)

Особливою характерною конструктивною ознакою української народної *кесетки* є *вуса*. Це *клини кесетки*, які в народі називають *вусами* [6, с. 78]. У представленому весільному сучасному костюмі теж є розширення від талії, але не таке значне і, на відміну від *кесетки*, не має відрізних вставок-клинів. У *круглій кохточці* спинка виразно розкльовувалася, набираючи “круглої форми”, і була значно довшою за пілки [6, с. 80]. Саме асиметричний низ та подовження спинки жакета весільного костюма і запозичив автор. Національний колорит костюма підкреслюють аксесуари: головний убір, що є стилізацією української начільної стрічки, багато низок намиста та плетений пояс *крайка*. *Крайка* – пояс, витканий із різнобарвних вовняних ниток [2, с. 301]. Особливістю розробленого сучасного костюма є його світлий тон кольору, що саме і робить його весільним.

Керсетка – елемент комплексу українського народного костюма, який, за рахунок своєї характерної динамічної фактурної форми часто стає об'єктом стилізації в сучасному світі моди. Костюм “Берегиня” представлений завжди актуальною “маленькою чорною сукнею” та жилетом (рис. 1 в). Українська *керсетка* трансформувалась у жилет із пропорційним перебільшенням об'ємних елементів на лінії стегон, що обумовлено сценічним призначенням цього ансамблю.

Прикладом стилізації і трансформації орнаментики української народної вишивки в сучасних фасонах одягу є костюм “Карпатські зорі” з традиційним декором на блузі і спідниці (рис. 1 г). У костюмі змінено місце розташування декору зі збереженням кольору й орнаментики вишивки Львівщини.

Інтерпретація українських культурологічних автентичних джерел, а саме певних видів декоративно-прикладного мистецтва та біоформ української природи представлені в моделях колекції “Квітка-душа” (рис. 2 а). У роботах асоціативно-емоційно переосмислено джерела натхнення зі збереженням української автентики на основі сучасних форм костюма. Так, крої спідниць і блуз відмінні від традиційного крою українського народного костюма. Спідниці значно розширені внизу, що не притаманне національному поясному одягові, блузи – з нехарактерними короткими рукавами. Стилiзацiя традицiйного елемента українського народного костюму – поясу полягає у його перетворенні в сучасний пояс-корсет із специфічними фактурними властивостями декору. Фактурне рішення пояса в техніці гільйонування є художньою трансформацією такого виду декоративно-прикладного мистецтва, як витинанка. Трансформація українського головного убору – вінка в шийну прикрасу відбувається за рахунок зміни його функціонального призначення і форми. Головною художньою особливістю представлених костюмів є розпис спідниць в техніці батік із використанням українських краєвидів.

Серед автентичних джерел, що можуть бути обрані для стилізації та трансформації при створенні узагальненого художнього образу в костюмі є традиційні українські розписи: від відомого на весь світ петриківського розпису до менш відомого самчиківського. Самчиківським розписом прикрашали сільські хати-мазанки в селі Самчики Старокостянтинівського району Хмельницької області. Серед образів розпису – дивовижні різнобарвні птахи, квіти, букети, вінки, зорі, кучерики. У колекції суконь “Самчиківка” відбулася трансформація розпису за рахунок зміни об'єкта декорування (рис. 2 б). В сучасних фасонах суконь мотиви самчиківського розпису зі збереженням його основних сюжетних і композиційних ознак виконані на окремих деталях одягу: рукавах, кишнях, комірі. Це створює сучасні образи, які майстерно поєднані з автентичним джерелом творчості.

а) колекція “Квітка-душа”; б) колекція “Самчиківка”; в) колекція “Стрімка мальва”

Рис. 2. Метод стилізації та трансформації української етнічної тематики в дизайні одягу: створення художнього образу, що уособлює уявлення про українські культурологічні інтерпретації, автентичні джерела (автори: студенти кафедри дизайну ВП “МФ КНУКіМ” О. Карпіна, С. Бойкова-Калюжна, О. Дімова, В. Савенко; керівники проектів: О. Б. Жидких, О. Л. Тригуб)

Використання біонічних мотивів як джерела натхнення у проектуванні та створенні колекцій моделей сучасного одягу є поширеним прийомом серед дизайнерів одягу різних типів виробництв. У створенні серійної колекції моделей спортивного одягу “Стрімка мальва” поєднані можливості технологій масового виробництва, а саме термічний сублімаційний друк принтів на тканині та індивідуальний творчий підхід до розроблення художньо-композиційного рішення малюнка тканини для кожної моделі (рис. 2 в). Як джерело натхнення для колекції був застосований образ квітки мальви – один із символів вираження автентичності українського народу. В принтах натуралістичний мотив композиційно поєднується із графічними геометричними лініями й авторським колірним рішенням, що надає цим виробам промислового виробництва оригінальності та ексклюзивності.

Таким чином, ми проаналізували особливості стилізації і трансформації українських етнічних мотивів при створенні сучасного одягу, в результаті якого було виявлено методи стилізації і трансформації української фольклорної тематики в дизайні костюма. А саме: метод використання форми українського народного костюму; метод застосування орнаментики української народної вишивки в сучасних фасонах одягу; створення художнього образу, що уособлює уявлення про українські культурологічні інтерпретації, автентичні джерела. Розглянули тенденції використання традиційного українського строю у творчості вітчизняних і зарубіжних модельєрів. На прикладах художньо-образних інтерпретацій української етніки у творчих роботах студентів-дизайнерів одягу ВП “МФ КНУКіМ” охарактеризували методи стилізації і трансформації у проектуванні одягу за національними мотивами.

Поєднання в костюмі цінностей українського народного мистецтва з цінностями сучасної моди є одним із найважливіших завдань вітчизняного дизайну одягу. Це надає одягу українського виробництва національних ознак, мистецької цінності та ідентифікує його на світовому подіумі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бердник Т. О. Дизайн костюма / Т. О. Бердник, Т. П. Неклюдова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2000. – 448 с.
2. Білан М. С. Український стрій / М. С. Білан, Г. Г. Стельмашук. – Львів : Априорі, 2011. – 316 с.
3. Композиция костюма: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Г. М. Гусейнов, В. В. Ермилова, Д. Ю. Ермилова, Н. Б. Ляхова, Е. М. Финашина. – 2-е изд., стер. – М. : Академия, 2004. – 432 с.
4. Костельна М. В. Творчість дизайнерів українських будинків моделей середини ХХ – початку ХХІ ст.: етнічний напрям : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.07 “Дизайн” / М. В. Костельна. – Київський національний університет культури і мистецтв. – Київ, 2016. – 20 с.
5. Ніколаєва Т. В. Тектоніка формоутворення костюма: навчальний посібник / Т. В. Ніколаєва. – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К. : Арістей, 2008. – 340 с.
6. Ніколаєва Т. О. Історія українського костюма / Т. О. Ніколаєва. – К. : Либідь, 1996. – 176 с. : іл.
7. Стельмашук Г. Г. Українські народні головні убори / Г. Г. Стельмашук. – Львів : Априорі, 2013. – 276 с. : іл.
8. Тканко О. Д. Мистецтво костюму в Україні кінця ХХ – початку ХХІ століття: тенденції, школи, національна специфіка : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.06 “Декоративне і прикладне мистецтво” / О. Д. Тканко. – Львівська національна академія мистецтв. – Львів, 2009. – 19 с.
9. Ukrainian Fashion Week : [сайт]. – Режим доступу : <http://fashionweek.ua/>. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 12.03.2018.
10. Valentino, Gucci и Dior в восторге от украинской моды [Электронный ресурс] // Plitkar.com.ua : [сайт]. – Режим доступа : <http://plitkar.com.ua/valentino-gucci-i-dior-v-vostorge-ot-ukrainskoj-mody/>. – Название с экрана. – Дата публикации: 22.09.2016. – Дата просмотра: 12.03.2018.

REFERENCES

1. Berdnik, T. O. and Neklyudova, T. P. (2000), *Dizayn kostyuma* [Costume design], Rostov-on-Don, Feniks. (in Russian).
2. Bilan, M. S. and Stelmashchuk, H. H. (2011), *Ukrainskyi strii* [Ukrainian outfit], Lviv, Apriori. (in Ukrainian).
3. Guseynov, G. M., Ermilova, V. V., Ermilova, D. Yu., Lyakhova, N. B. and Finashina, E. M. (2004), *Kompozitsiya kostyuma* [Costume composition], Moscow, Akademiya. (in Russian).
4. Kostelna, M. V. (2016), “Designer’s creativity of Ukrainian Fashion Houses mid XX – XXI centuries: ethnic direction”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Arts), 17.00.07 “Design”, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, 20 p. (in Ukrainian).
5. Nikolaieva, T. V. (2008), *Tektonika formoutvorennia kostiuma* [Tectonics of costume formation], Kyiv, Aristei. (in Ukrainian).
6. Nikolaieva, T. O. (1996), *Istoriia ukrainskoho kostiuma* [History of the Ukrainian costume], Kyiv, Lybid. (in Ukrainian).
7. Stelmashchuk, H. H. (2013), *Ukrainski narodni holovni ubory* [Ukrainian folk headwear], Lviv, Apriori. (in Ukrainian).
8. Tkanko, O. D. (2009), “Costume Art in Ukraine of the end of XX – beginning of XXI century: tendencies, schools, national specificity”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Arts), 17.00.06 “Decorative and applied arts”, Lviv National Academy of Arts, Lviv, 19 p. (in Ukrainian).
9. Ukrainian Fashion Week [Electronic resource], available at: <http://fashionweek.ua/> (access March, 2018).
10. “Valentino, Gucci and Dior are delighted with the Ukrainian fashion”, (2016), [Plitkar.com.ua](http://plitkar.com.ua) [Electronic resource], available at: <http://plitkar.com.ua/valentino-gucci-i-dior-v-vostorge-ot-ukrainskoj-mody/> (access March, 2018).

УДК 74.01/09:[766+77.04]

Ольга Борисенко

**ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ
КОМУНІКАТИВНОГО ДИЗАЙНУ В ГАЛИЧИНІ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТЬ**

У статті висвітлено особливості розвитку комунікативного дизайну на теренах Галичини другої половини ХІХ – першої третини ХХ століть. Визначено передумови формування проектно-художньої діяльності, в межах якої було закладено основи комунікативного дизайну Галичини. Проаналізовано явище комунікативного дизайну Галичини, продуктом якого були виставкові експозиції, фотографіка, фірмові бренди, рекламно-поліграфічна продукція та друковані видання.

Ключові слова: комунікативний дизайн, виставково-експозиційна діяльність, фотографіка, фірмовий бренд, візуально-графічна мова, Галичина.

Ольга Борисенко

**ОСОБЕННОСТИ СТАНОВЛЕНИЯ И РАЗВИТИЯ
КОМУНІКАТИВНОГО ДИЗАЙНА В ГАЛИЧИНЕ
ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ ХІХ – ПЕРВОЙ ТРЕТИ ХХ ВЕКОВ**

В статье освещены особенности развития коммуникативного дизайна на территории Галичины второй половины ХІХ – первой трети ХХ веков. Определены предпосылки формирования проектно-художественной деятельности, в рамках которой закладывались